

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄSIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolain säännöksiä vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimusten sekä kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennysoikeudesta siten, että maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos vanhuuseläkettä tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvia suorituksia voidaan alkaa maksaa aikaisintaan työntekijän eläkelain mukaisesta lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavasta iästä.

Tuloverolakiin lisättäisiin lisäksi säännös urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa tarkoitettun urheilijan vapaaehtoisen vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuudesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2013 toimitettavassa verotuksessa.

Eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissästämissopimuksiin, jotka on otettu ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Kollektiiviseen lisäeläkejärjestelyyn sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos verovelvollinen on ollut lisäeläkejärjestelyn piirissä lain tullessa voimaan.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Verovelvollisen oma säästäminen

Yleistä

Tuloverolain (1535/1992) säännökset vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissästämissopimusten tuloverotuksesta ovat tarjonneet eläkesäästäjille verotuksellisesti tuetun tavan täydentää pakollista eläketurvaa vapaaehtoisella sidotulla säästämisellä. Verotustapa perustuu maksujen vähennyskelpoisuuteen säästäjän tuloverotuksessa, vakuutuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen tuoton säästämisajankohdan verovapauteen ja aikanaan nostettavien eläkesuoritusten veronalaisuuteen. Maksujen vähennyskelpoisuuden keskeinen edellytys on, että eläkettä voidaan vanhuuseläkkeenä alkaa maksaa vasta laissa säädetystä eläkeiästä lähtien.

Viime vuosien uudistukset ja eläkeiän korotukset

Ennen vuoden 2005 alusta voimaan tullutta yritys- ja pääomaverouudistusta yksilöllinen eläkevakuutussäästäminen kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Vakuutuksen maksut vähennettiin ansiotulosta ja vakuutuksen perusteella maksettu eläke verotettiin ansiotulona.

Yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä yksilöllinen eläkevakuutussäästäminen siirtyi pääomatuloverotuksen piiriin muiden säästämismuotojen tapaan. Maksut vähennetään pääomatuloista tai, jos vähennystä ei voida kokonaan tehdä pääomatuloista, pääomatuloverokantaa vastaava osa yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Aikanaan nostettavat eläkesuoritukset tai muut suoritukset ovat pääomatuloa.

Uudistuksen myötä poistui eläkesäästämiseen tyypillisesti liittynyt progressioetu, joka säästäjälle muodostui siitä, että maksujen vähentämisen aikana hänen veroasteensa oli

korkeampi kuin myöhemmin eläkeaikana eläkettä nostettaessa.

Perinteisen vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen rinnalle luotiin vuoden 2010 alusta voimaan tulleilla lainsäädäntömuutoksilla edellytykset vaihtoehtoiselle säästämistavalle, pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvalla säästämislle.

Sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa (1183/2009) säädetään oikeudesta tarjota laissa tarkoitettuja pitkäaikaissäästämissopimuksia, sopimusten sisällöstä, asiakkaan ja palveluntarjoajan oikeuksista ja velvollisuuksista säästämissopimusta tehtäessä ja sen voimassaoloaikana sekä säästövarojen sijoittamisesta ja niiden oikeudellisesta asemasta. Pitkäaikaissäästämässä säästäjä tekee talletuspankin, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön (palveluntarjoaja) kanssa pitkäaikaissäästämissopimuksen ja maksaa palveluntarjoajalle rahasuorituksia, jotka ovat verotuksessa vähennyskelpoisia samoin edellytyksin kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut. Palveluntarjoaja ottaa rahavarat vastaan erityiselle säästämislille ja sijoittaa varat sallittuihin sijoituskohteisiin säästäjän lukuun. Sama koskee sijoituille varoille kertyvää tuottoa. Säästövaroja voidaan nostaa vasta, kun säästövaroihin oikeutettu saavuttaa määrätyn iän tai kun muu ehdoissa mainittu, hänen elämäntilanteeseen liittyvä erityinen nostoperuste, täyttyy. Säästäjälle maksettuja varoja verotetaan samalla tavoin kuin vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaa eläkettä ja muita suorituksia.

Kummankin uudistuksen yhteydessä muutettiin maksujen vähennyskelpoisuudelle asetettuja vaatimuksia. Eläkeikää koskeva vaatimus korotettiin vuoden 2005 uudistuksen yhteydessä 60 vuodesta 62 vuoteen. Vuoden 2010 uudistuksen yhteydessä ikäraja korotettiin työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavaan ikään. Ikäraja saatettiin näin riippuvaksi siitä, mikä on työntekijän eläkelain mukainen ikä silloin, kun eläkettä aletaan maksaa. Nykyisin tuo ikä on 63 vuotta.

Ikärajoja korotettaessa meneteltiin siten, että uusia ikärajoja sovellettiin myös ennen muutosten voimaantuloa tehtyihin sopimuk-

siin, kuitenkin vasta siirtymäajan jälkeen. Vuoden 2005 uudistuksen yhteydessä korotettua 62 vuoden ikärajaa sovellettiin uusiin, hallituksen esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otettuihin vakuutuksiin. Ennen hallituksen esityksen antamispäivää 6 päivänä toukokuuta 2004 otettuja vakuutuksia koski siirtymäsäännös, jonka mukaan näihin vakuutuksiin sovellettiin vanhaa ikärajaa vielä verovuosina 2005 – 2009. Säästäjät saattoivat siten säästää viiden vuoden siirtymäajan sellaista eläkesäästöä, josta voitiin alkaa maksaa vanhuuseläkettä ennen muutosta voimassa olleesta eläkeiästä lähtien. Vuodesta 2010 lähtien maksettavien vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus edellytti, että tältä osin eläkesäästöä voitiin alkaa maksaa vanhuuseläkettä aikaisintaan 62 vuoden iästä lähtien.

Vuoden 2010 uudistuksen yhteydessä noudatettiin samaa menettelyä siten, että ennen hallituksen esityksen antamispäivää 18 syyskuuta 2009 otettuihin vakuutuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista ikärajaa verovuosina 2010—2016.

Voimassa oleva lainsäädäntö

Voimassa olevan tuloverolain 54 d §:n mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää pääomatuloistaan oman eläkevakuutuksensa ja pitkäaikaissäästämissopimuksensa maksuja yhteensä 5 000 euroa vuodessa. Vähennyskelpoinen enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja.

Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna, sekä pitkäaikaissäästämissopimusta, jonka on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissäästämistä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu. Se, joka pitkäaikaissäästämissopimuksessa on varoihin oikeutettu, vastaa eläkevakuutusopimuksessa vakuutettua, jolle vanhuuseläke maksetaan.

Maksujen vähennysoikeudelle on 54 d §:ssä asetettu useita vaatimuksia. Keskeisimmän, eläkeikää koskevan 54 d §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan työntekijän eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

Vähennyskelpoisuus edellyttää, että vakuutusta ei voida sopimuksen mukaan takaisinostaa eikä säästö määrää nostaa eläkeikää aikaisemmin muilla kuin 54 d §:n 2 momentin 2 kohdassa luetelluilla perusteilla, joita ovat muun ohessa vakuutetun tai varoihin oikeutetun työttömyys ja työkyvyttömyys.

Lisävaatimuksia liittyy muun ohessa takaisinmaksuaikaan, joka on vähintään 10 vuotta. Takaisinmaksuaikaa voidaan kuitenkin lyhentää, jos eläkettä tai muuta suoritusta aletaan maksaa myöhemmin kuin verovelvollisen saavutettua työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän. Tällöin 10 vuoden takaisinmaksuaikaa lyhennetään kahdella vuodella jokaista sellaista täyttä ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän. Takaisinmaksuaikaa voidaan kuitenkin lyhentää enintään neljällä vuodella.

1.2 Työnantajan ottama vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus

Työnantajan työntekijälleen ottaman yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus on kytketty verovelvollisen itse ottamaan vakuutukseen eräiden sopimusehtojen, erityisesti eläkeiän, suhteen.

Tuloverolain 68 §:n mukaan työnantajan maksamat työntekijän säästöhenkivakuutuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut ovat vakuutetun veronalaista ansiotuloa. Jos vakuutus täyttää lain 54 d §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetyn eläkeikää koskevan vaatimuksen sekä erät muut 54 d §:ssä säädetty vaatimukset, työnantajan maksamat maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi vain siltä osin kuin

niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

Säännökset tarjoavat työnantajalle mahdollisuuden ottaa työntekijälleen vakuutuksen ja maksaa vakuutusmaksuja 8 500 euroon asti ilman, että edusta syntyy työntekijälle verotettavaa etuutta.

Työnantajan ottaman vakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan saajan ansiotulona, kuten muutkin työsuhteeseen perustuvat työnantajalta saadut etuudet. Työnantajan ottaman vakuutuksen maksujen enimmäismäärä, 8 500 euroa, on tämän vuoksi asetettu verovelvollisen itsensä ottaman vakuutuksen maksujen vähennyskelpoista enimmäismäärää, 5 000 euroa, korkeammaksi. Periaatteena on ollut, että säännökset mahdollistavat karkeasti samantasaisen veron jälkeisen nettoeläkkeen. Huomioon on tällöin otettu se, että ansiotuloverotuksen taso on yleensä pääomatuloverotuksen tasoa korkeampi.

Jos vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen on ottanut verovelvollisen työnantaja, verovelvollisella ei ole oikeutta vähentää mahdollisesti maksamiaan maksuja, eikä näihin vakuutuksiin tämän vuoksi käytännössä liitykään työntekijän maksuosuutta.

Tuloverolaissa ei ole säännöksiä työnantajan maksamien pitkäaikaissäätämissopimusten maksujen käsittelystä työntekijän verotuksessa. Jos työnantaja maksaisi työntekijän ottaman pitkäaikaisopimuksen maksuja, työntekijän siitä saama etu olisi luettava hänen verotettavaksi tulokseen. Pitkäaikaissäätämissopimusta ei siten käytännössä voida käyttää välineenä lisäeläketurvan tarjoamiseen työntekijöille.

1.3 Kollektiivinen lisäeläketurva

Tuloverolain 96 a §:n mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja 5 prosenttia eläketurvan järjestäneen työnantajan verovelvolliselle verovuonna maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin niiden määrä

ylittää työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 60 vuotta.

Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasias- sassa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. Kollektiivisena lisäeläketurvana ei pidetä järjestelyä, joka on tarkoitettu koskemaan vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan.

1.4 Maksujen vähennyskelpoisuus työnantajan verotuksessa

Sekä vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten että kollektiivisen lisäeläketurvan maksut ovat työnantajalle vähennyskelpoisia menoja riippumatta niiden verokohtelusta työntekijän verotuksessa ja riippumatta eläkejärjestelyyn liittyvästä eläkeiästä. Kysymys on tulon hankkimisesta johtuneista menoista, jotka ovat tuloverotuksen yleisten periaatteiden mukaan vähennyskelpoisia.

Vapaaehtoista yksilöllistä eläkevakuutusta ei kuitenkaan käytännössä voida käyttää lakisääteistä eläkeikää aiemmin alkavan lisäeläkkeen tarjoamiseksi, koska se johtaisi työnantajan maksamien vakuutusmaksujen verottamiseen työntekijän tulona tuloverolain 54 d §:n mukaisesti.

Työnantajan kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja ei sen sijaan lueta työntekijän veronalaiseksi tuloksi, vaikka oikeus eläkkeeseen alkaa ennen 60 ikävuotta, mikä on säädetty vähimmäiseläkeikäsi työntekijän maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksiä koskevassa 96 a §:ssä. Kollektiivinen lisäeläketurva poikkeaa vapaaehtoisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksesta olennaisesti siinä, että vakuutusturva ei kohdistu tiettyihin henkilöihin, vaan vakuutettujen muodostamaan kollektiiviin, ryhmään, jonka jäsenet voivat vaihtua ajan kuluessa.

Tarve lakisääteistä eläkeikää aiemmin maksettavaan lisäeläkkeeseen on erityisesti sellaisilla erityisryhmillä, joilla ammatin edellyttämän fyysisen suorituskyvyn vuoksi on normaalia alempi eläkeikä, ja joilla lakisääteinen eläke on vastaavasti normaalia lyhyemmän karttuma-ajan vuoksi pienempi.

1.5 Urheilijan tapaturma- ja eläketurvan varalta ottama vapaaehtoinen vakuutus

Urheiluseura tai muu urheilutoimintaa harjoittava yhteisö on velvollinen järjestämään urheilijalle urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (276/2009) säädetyn turvan tapaturman ja vanhuuden varalta siihen asti, kun urheilija täyttää 43 vuotta, jos urheilijan urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovit- tu, että urheilija saa pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 9 600 euroa. Vanhuudenturva käsittää vanhuuseläkkeen, jota maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin urheilija täyttää 65 vuotta. Vakuutuksen maksut maksaa palkanmaksaja, eikä vakuutukseen liity urheilijan omaa maksuosuutta.

Yksilöurheilijoiden vakuuttaminen on hoidettu vapaaehtoisesti. Lain 15 §:n mukaan, jos urheilija, jolla ei ole sopimusta urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön kanssa, saa pääasiallisesti Suomessa harjoittamastaan urheilemisestä vuodessa veronalaista tuloa vähintään 9 600 euroa, hänellä on oikeus saada lain mukainen turva tapaturman ja vanhuuden varalta. Urheilija rahoittaa vakuutuksen maksut itse. Myös vapaaehtoinen vakuutus sisältää vanhuuseläkkeen, jota aletaan maksaa 65 vuoden iästä lähtien.

Tuloverolain 96 §:n 1 momentin mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan lakisääteinen työntekijän eläkemaksu, työttömyysvakuutusmaksu ja sairausvakuutuksen päivärahamaksu sekä omasta ja puolisonsa pakollisesta eläkevakuutuksesta suorittamansa maksut. Pykälän 4 momentissa pakolliseen eläkevakuutukseen rinnastetaan yrittäjien eläkelain (468/1969) ja

maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukainen eläkevakuutus, jonka ottaminen ei työtulon vähäisyyden tai viljelmän koon johdosta ole pakollista. Sama koskee vastaavaa ulkomaista eläkevakuutusta. Pykälän 5 momentin mukaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:ssä tarkoitetulla apurahansaajalla on lisäksi oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan mainitun lain mukainen pakollinen ryhmähenkivakuutusmaksu sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukainen tapaturmavakuutusmaksu.

Urheilijavakuutuksen maksujen vähennys-oikeudesta ei ole tuloverolaissa nimenomaisia säännöksiä.

2 Nykytilan arviointi ja ehdotetut muutokset

2.1 Nykytilan arviointi

Vapaaehtoisen eläkesäästämisen ja pitkäaikaissästämissopimusten uudistuksiin liittyvien eläkeiän korottamisten tavoitteina on ollut tukea eläke- ja työvoimapolittisia tavoitteita. Ei ole pidetty perusteltuna verokannustimin suosia ennenäikaista eläkkeelle siirtymistä.

Nykyisen hallituksen eläkepolitiikan keskeisiä tavoitteita on eläkkeelle siirtymisiän nostaminen ja työurien pidentäminen. Elinajanodote on kasvanut odotettua nopeammin ja huoltosuhde heikentynyt. Myös julkisen talouden tasapainon kannalta työurien pidentäminen on pidettävä välttämättömänä. Ratkaisuja työurien pidentämiseksi ja työeläkejärjestelmän rahoituksen turvaamiseksi ja riittävän eläketurvan varmistamiseksi etsitään aktiivisesti.

Vaikka vapaaehtoisen eläkesäästämisen vaikutus eläkkeelle jäämisen aikaistumiseen lienee vähäinen, on epäjohdonmukaista kohdistaa verotukea järjestelyihin, joilla voi olla tuollainen vaikutus, samalla kun pyritään löytämään erilaisia keinoja edistämään työssä jatkamista ja myöhentämään eläkkeelle siirtymistä myös lakisääteistä eläkeikää pidemmälle.

Valtioneuvoston 4 päivänä huhtikuuta 2012 tekemään valtionalouden kehyksiä vuosille 2013—2016 koskevaan päätökseen sisältyy

vapaaehtoisen eläketurvan eläkeikää koskeva linjaus, jonka mukaan kaikkeen vapaaehtoiseen eläketurvaan, myös työnantajan tarjoamaan, kohdistuvien vakuutusten maksujen veroetuihin liitetään ehto, että eläke-etua voi saada vasta eläkeiän yläikärajasta eli 68 vuodesta lähtien.

2.2 Ehdotetut muutokset

Maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva eläkeikä

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimusten maksujen vähennysoikeuden edellytyksiä koskevan tuloverolain 54 d §:n 2 momentin 1 kohtaan sisältyvä ikäraja, joka on työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeeseen oikeuttava ikä, ehdotetaan muutettavaksi siten, että ikärajaksi tulisi työntekijän eläkelain mukainen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttava ikä.

Työntekijän eläkelain 11 §:n 1 momentin mukaan työntekijällä on oikeus jäädä lykättylle vanhuuseläkkeelle 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen. Vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan lain 12 §:n 4 momentin mukaisesti 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisikää lykätään myöhemmäksi.

Eläkeikää koskeva vaatimus olisi nykyiseen tapaan joustava siten, että jos mainittu ikäraja työntekijän eläkelakia mahdollisesti muutettaessa nousee, vähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva eläkeikä nousisi automaattisesti.

Työnantajan työntekijälleen ottaman vakuutuksen maksujen verokohtelu tuloverolain 68 §:ssä on kytketty 54 d §:ssä säädettyyn eläkeikään. Tämä kytkentä ehdotetaan säilytettäväksi. Siten, jos työnantaja maksaa tällaisen vakuutuksen maksuja, maksut olisi verotettava työntekijän tulona, jos vakuutus-sopimuksen mukaan eläkettä voidaan alkaa maksaa ennen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavaa ikää.

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuuden edellytykseksi työntekijän verotuksessa asetettu ikäraja ehdote-

taan samoin korotettavaksi 60 vuodesta lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavaan ikään. Muutos ei estäisi työnantajaa järjestämästä aikaisemmasta iästä maksettavaa lisäeläkettä, jos työnantaja rahoittaa maksut yksin.

Tuloverolain 54 d §:n 5 momentissa säädetään eläkkeen maksuajan lyhentämisestä silloin, kun eläkettä tai muuta suoritusta aletaan maksaa myöhemmin kuin verovelvollisen saavutettua työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän. Pykälän 4 momentissa säädettyä 10 vuoden aikaa lyhennetään tällöin kahdella vuodella jokaista sellaista täyttä ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai suorituksen maksuja aletaan maksaa, kuitenkin enintään neljällä vuodella.

Ehdotetun ikärajan korotuksen johdosta säännös jää tarpeettomaksi, minkä vuoksi se kumottaisiin. Säännöstä sovellettaisiin voimaantulosäännöksen nojalla kuitenkin ennen uusien säännösten voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin.

Urheilijan tapaturma- ja eläketurvan varalta ottaman vapaaehtoisen vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuus

Yksilöurheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuuttamisessa siirryttiin pakollisesta vakuuttamisesta vapaaehtoiseen vakuuttamiseen nykyisen 1 päivänä toukokuuta 2009 voimaan tulleen urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) myötä. Laila kumottiin aiempi, heinäkuun 1 päivänä 2000 voimaan tullut samanniminen laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta (575/2000). Uudistuksen yhteydessä ei noussut esiin vapaaehtoisen vakuutuksen maksujen verokohtelu.

Urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettu vapaaehtoinen vakuutus on luonteensa puolesta rinnastettava yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen eläkevakuutukseen, jonka ottaminen ei työtulon vähäisyyden tai viljelmän koon johdosta ole pakollista. Urheilijan vapaaehtoisen vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuudesta on aiheellista ottaa tuloverolakiin nimenomaiset säännökset. Asi-

asta säädettäisiin tuloverolain 96 §:ään otettavassa uudessa 6 momentissa.

Vähennysoikeus koskisi sekä tapaturmaturvan että eläketurvan osuutta.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset eläkesäästäjille

Koska säännöksiä sovellettaisiin vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin, uudistuksella ei olisi vaikutusta eläkesäästämisen jo aloittaneiden asemaan. Vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja pitkäaikaissäästämissopimuksia on yhteensä noin 800 000 säästäjällä. Verohallinnon vuoden 2011 verotilaston mukaan maksuja verotuksessa vähentäneitä verovelvollisia oli tuona vuonna vajaat 439 000 ja verotuksessa vähennettyjen maksujen yhteismäärä 453 miljoonaa euroa.

Eläkeiän korottamisen voidaan olettaa vähentävän uusien eläkesäästäjien kiinnostusta vapaaehtoisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissäästämissopimuksiin. Kyse on sidotusta säästämisestä, jonka ehtojen mukaan säästäjällä on vain rajoitetuissa tilanteissa ennen eläkeiän alkamista oikeus nostaa säästövarojaan. Eläkesäästämistä aloittavalle on yleensä mahdotonta ennakoida haluaan ja kykyään jatkaa työuraansa yli lakisääteisen eläkeiän eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen edellyttämään eläkeikään asti. Kun eläkkeen maksuaika on lähtökohtaisesti 10 vuotta, on myös mahdollisuus voida nostaa eläkesäästöt elinaikana epävarmaa.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissäästämissopimukseen liittyvästä verotuesta huolimatta eläkesäästäjät päätynevät eri säästämismuotojen etuja ja haittoja punnitessaan aiempaa useammin säästämiseen muussa muodossa, joka sallii säästövarojen nostamisen joustavasti elämäntilanteiden muuttuessa.

3.2 Vaikutukset työnantajille

Ehdotettu ikärajojen korottaminen merkitsee, että työnantajat eivät vastaisuudessa voisi järjestää vapaaehtoisella yksilöllisellä elä-

kevakuutuksella työntekijöilleen lisäeläkettä, jota voitaisiin alkaa maksaa lykätyn vanhuuseläkkeen eläkeikää aikaisemmasta eläkeikästä. Tämä ei estä työnantajaa järjestämästä lisäeläkettä varhaisemmasta iästä, mutta vakuutuksen sijasta se on järjestettävä muulla tavalla. Työnantaja voi esimerkiksi täyttää lisäeläkettä koskevan sitoumuksen maksamalla eläkettä kassastaan. Työnantajan maksukyvyttömyyden varalta sitoumuksen täyttäminen voidaan varmistaa esimerkiksi siten, että työnantaja antaa riittävän vakuuden.

Ikärajan korotus ei myöskään vaikuta työnantajien mahdollisuuteen järjestää työntekijöilleen kollektiivista lisäeläketurvaa, jos työnantaja kustantaa lisäeläketurvan maksut kokonaan eivätkä työntekijät osallistu maksuihin. Työntekijöiden osuus kaikista kollektiivisen lisäeläketurvan maksuista on käytävissä olevien tietojen mukaan selvästi alle 10 prosenttia.

3.3 Fiskaaliset vaikutukset

Ehdotuksilla on vaikutuksia julkiseen talouteen ensinnäkin sen johdosta, että uusia eläkevakuutus sopimuksia ja pitkäaikaissäästämissopimuksia tehtäisiin vähemmän kuin siinä tapauksessa, että eläkeikä säilyisi ennallaan.

Vuosien 2010 ja 2011 aikana uusia vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutus sopimuksia tehtiin Finanssialan Keskusliiton tietojen mukaan yhteensä noin 12 800 ja pitkäaikaissäästämissopimuksia Suomen Pankin tietojen mukaan noin 18 000. Uusien eläkevakuutus sopimusten maksuja maksettiin mainittuina vuosina yhteensä 16,9 miljoonaa euroa ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksuja noin 24 miljoonaa euroa. Jos ehdotus vähentäisi uusien sopimusten ja niiden perusteella maksettujen maksujen määrää esimerkiksi puoleen vuosien 2010 ja 2011 keskimääräisestä tasosta, muutos lisäisi tuloverokertymää noin 6 miljoonalla eurolla vuodessa.

Muutoksen voidaan arvioida vähentävän myös yritysten ottamien yksilöllisten eläkevakuutusten määrää. Vuosina 2005 – 2009 yritykset maksoivat uusien yksilöllisten eläkevakuutusten maksuja keskimäärin runsaat

50 miljoonaa euroa vuodessa. Ikärajan nousua vuoden 2010 alusta uusien vakuutusten maksuja maksettiin vajaat 20 miljoonaa euroa vuodessa. Jos ehdotettu ikärajan korotus pienentäisi uusista vakuutuksista maksettujen maksujen määrää suhteellisesti saman verran muutoksen yhteisöverotuloa lisäävä vaikutus olisi noin 3 miljoonaa euroa.

Verotuksessa vähennettävien maksujen määrän pienentymisen vastapainona eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten perusteella aikanaan maksettavien eläkkeiden määrä ja siten niistä kertyvien verotulojen määrä jää pienemmäksi kuin siinä tapauksessa, että ikärajoja ei muutettaisi. Kokonaisuutena arvioiden, ottaen huomioon eläkevakuutus- ja pitkäaikaissäästämisen koko elinkaari, vaikutukset verotuloihin jäisivät vähäisiksi.

3.4 Vaikutukset henkivakuutusyhtiöille

Verotuettujen yksilöllisten eläkesäästämis tuotteiden markkinoiden pienentyessä on myös oletettavaa, että niitä yleisölle tarjoavien yritysten määrä pienenee. On myös mahdollista, että joissakin tapauksissa yritykset luopuvat toiminnasta kokonaan ja siirtävät sopimuskantansa toimintaa jatkaville alan yrityksille.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä ovat antaneet lausuntonsa seuraavat tahot: AKAVA ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Eläkesäätiöyhdistys ry, Eläketurvakeskus, Finanssialan Keskusliitto ry, Keskuskauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry., Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Sampo Pankki Oyj, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Yrittäjät ry, Työeläkevakuuttajat TELA ry, Valtakunnalliset Eläkeläisjärjestöt VENK ry, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Verohallinto ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta, ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2013 toimitettavassa verotuksessa.

Tarkoituksena on, että ehdotettuja säännöksiä ei sovelleta takautuvasti, jo olemassa oleviin vapaaehtoiisiin yksilöllisiin lisäeläkevakuutuksiin, pitkäaikaissästämissopimuksiin ja kollektiivisiin lisäeläkejärjestelyihin. Ennen lain voimaantuloa voimassa olevia säännöksiä sovellettaisiin eläkevakuutuksiin, jot-

ka on otettu ja pitkäaikaissästämissopimuksiin, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa.

Kollektiivisiin lisäeläkejärjestelyihin vastaava menettely ei sovellu, koska työnantajan palvelukseen tulevia uusia työntekijöitä varten ei käytännössä yleensä tehdä uusia sopimuksia, vaan uudet työntekijät liittyvät osaksi vakuutettua työntekijäryhmää. Ehdotuksen mukaan kollektiiviseen lisäeläkejärjestelyyn sovellettaisiin vanhoja säännöksiä, jos työntekijä on ollut järjestelyn piirissä lain tullessa voimaan. Lisäeläkejärjestelyn piiriin sen jälkeen liittyviin henkilöihin sovellettaisiin uusia säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 54 d §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1741/2009,
muutetaan 54 d §:n 2 momentti ja 96 a §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 54 d §:n 2 momentti laissa 1741/2009 ja 96 a §:n 1 momentti laissa 772/2004, sekä
lisätään 96:ään, sellaisena kuin se on laeissa 772/2004, 1115/2005 ja 1251/2009, uusi 6 momentti, seuraavasti:

54 d §

*Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen
 ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksut*

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan:

1) vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen *lykättyyn* vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän;

2) vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästömäärää nostaa 1 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

96 §

Pakolliset vakuutusmaksut

Urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 15 §:ssä tarkoitettulla urheilijalla on oikeus vähentää puhtaasta an-

siotulostaan mainitussa pykälässä tarkoitettun vakuutuksen maksut.

96 a §

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja 5 prosenttia eläketurvan järjestäneen työnantajan verovelvolliselle verovuonna maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ylittää työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun saavutettua työntekijän eläkelain mukaiseen *lykättyyn* vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa otettuun vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja ennen lain voimaantuloa tehtyyn pitkäaikaissästämissopimukseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Vakuutus katsotaan otetuksi ja pitkäaikaissä-

säästämissopimus tehdyksi, kun vakuutusso-
pimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuk-
sen mukaisia maksuja on alettu maksaa.

Kollektiiviseen lisäeläkejärjestelyyn sovel-
letaan tämän lain voimaan tullessa voimassa

olleita säännöksiä, jos verovelvollinen on ol-
lut työnantajan järjestämän kollektiivisen li-
säeläkejärjestelyn piirissä lain tullessa voi-
maan.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2012

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Osastopäällikkö, ylijohdaja *Lasse Arvela*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 54 d §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1741/2009,

muutetaan 54 d §:n 2 momentti ja 96 a §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 54 d §:n 2 momentti laissa 1741/2009 ja 96 a §:n 1 momentti laissa 772/2004, sekä

lisätään 96:ään, sellaisena kuin se on laeissa 772/2004, 1115/2005 ja 1251/2009, uusi 6 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

54 d §

54 d §

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan:

1) vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän;

2) vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästömäärää nostaa 1 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Jos eläkettä tai muuta suoritusta aletaan maksaa myöhemmin kuin verovelvollisen saavutettua työntekijän eläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän, 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettua 10 vuoden aikaa lyhennetään kahdella vuodella jokaista sellaista täyttä ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai suo-

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan:

1) vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen *lykättyyn* vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän;

2) vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästömäärää nostaa 1 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

(kumotaan)

rituksen maksuja aletaan maksaa, kuitenkin enintään neljällä vuodella.

96 §

Pakolliset vakuutusmaksut

96 §

Pakolliset vakuutusmaksut

Urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 15 §:ssä tarkoitetulla urheilijalla on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan mainitussa pykälässä tarkoitettujen vakuutuksen maksut.

96 a §

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja 5 prosenttia eläketurvan järjestäneen työnantajan verovelvolliselle verovuonna maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ylittää työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutettuna täytettyä 60 vuotta.

96 a §

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja 5 prosenttia eläketurvan järjestäneen työnantajan verovelvolliselle verovuonna maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ylittää työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutettuna saavutettua työntekijän eläkelain mukaiseen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa otettuun vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja ennen lain voimaantuloa tehtyyn pitkäaikais-säästämissopimukseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Vakuutus katsotaan otetuksi ja pitkäaikais-säästämissopimus tehdyksi, kun vakuutusso-pimuksen tai pitkäaikais-säästämissopimuk-sen mukaisia maksuja on alettu maksaa.

Kollektiiviseen lisäeläkejärjestelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos verovelvollinen on ollut työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläkejärjestelyn piirissä lain tullessa voimaan.
